

СТАНОВИЩЕ

от

доц.д-р Борис Кирилов Сергинов

на дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен
„ДОКТОР“
по научна специалност 05.08.04
„Изкуствознание и изобразителни изкуства“
на Лиляна Караджова

и документите представени за присъждане на научна степен
„Доктор“ както и научен труд на тема: „ПСИХОЛОГИЧЕСКИ
КОНЦЕПЦИИ ЗА ВЪОБРАЖЕНИЕ В ИЗКУСТВОТО И
ФОТОГРАФИЯТА ПРЕЗ XX И XXI ВЕК“ с научен ръководител:
Проф. д. изк. Петер Цанев

I. Актуалност и значимост на научния труд представен
за присъждане на научна степен „Доктор“.

Тема на предложението за становище докторат е
„ПСИХОЛОГИЧЕСКИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ВЪОБРАЖЕНИЕ В ИЗКУСТВОТО
И ФОТОГРАФИЯТА ПРЕЗ XX И XXI ВЕК“. Този текст, както
самият докторант пише: „ (...)изследва предпоставките за
очертаване на психологията на фотографията като
поддисциплина на психологията на изкуството и прави
опит да теоретизира понятието за въображение като
терминологично ядро. Изследването се развива в три
стъпки:

1. Очертава обща рамка – проучва и систематизира най-значимите психологически употреби, интерпретации и модели прилагани към фотографията;
2. Предлага терминологично ядро – изработва критерии за систематизиране на употребите на понятието за въображение като централен термин в мрежа от взаимовръзки в историята и теорията на фотографията.
3. Извършва критическо приложение – разгледан в дисертацията психологически модел е приложен при интерпретация на историческо явление в безкамерната фотография.”

Научните търсения на Лиляна Караджова са инспирирани от различните гледни точки присъщи както на философа и психолога, така и на твореца и фотографа. Този подход поставя многопосочни въпроси и спомага за конкретизирането на междудисциплинарния проблем за „систематизиране на психологическите употреби“ и „психологически концепции за въображение“, развитието на понятието за въображение в приложение към фотографията.

Една от основните теми разработвани в научния текст е анализа на понятието „въображение“. Дисертацията стига до заключението, че то е най-разработено в психоаналитичното и когнитивното направление.

Изследването стига до изводите, че интерпретирането на въображението във фотографията в психоаналитична перспектива прилага теориите за първичния процес и психичното функциониране в несъзнаваното. В когнитивната и невронаучната перспектива

интерпретационният метод прилага концепцията за въображение като познавателен процес близък до възприятието.

II. Цели и задачи на предложения за рецензиране труд.

Текстът ясно очертава темата на изследването, която е провокирана от взаимодействията между фотография и психология и психологическите особености на фотографската дейност. Разгледани са значими автори в историята на безкамерната фотография, както и в отделни течения.

Предмет на дисертацията са историческите роли на фотографията в разширяването на перспективите пред психологията, теориите на фотографията, използващи психологически дискурс, концепциите за въображение в психоаналитичната традиция, когнитивното и невронаучно направление.

III. Структура на текста.

Композицията на текста следва логиката на дедуктивния подход (извеждане на особеното и единичното от общото). Той изхожда от фотографския, визуален и когнитивен контекст на дадени примери от фотографията и се насочва към конкретиката на материалните обекти, които са негова функция и заедно с това, правдива „илюстрация“ поставяща визуални въпроси и посочваща актуални теми и дебати в психологията и теорията на фотографията.

IV. Метод на проучването.

Основен метод на проучването е смесен аналитико-практически подход, като включва множество примери, сравнителен анализ и съпоставителен ракурс: преглед, анализ, интерпретация. Тук са синтезирани няколко линии – информативна, аналитична и оценъчна. В изследването са използвани следните методи:

- дискриптивен метод чрез който се проследяват етапи от историята на фотографията и теоретичното развитие на психологията.
- формален и съпоставителен анализ с помощта на които са представени, значими автори и теоретици на фотографията.
- с историко-херменевтичен и интерпретативен метод, са представени теории от психологията на изкуството.
- Приложен е исторически и семантичен анализ на понятието „въображение“.

V. Основни понятия

Ключови думи в изследването са основни понятия като, въображение, психология, фотография, психоанализа, визуално възприятие, когнитивно, фотографска теория, история и критика. Смятам подхода към основните понятия за подходящ, защитим и научен. Въз основа на казаното до тук съм на мнение, че актуалността и необходимостта от предприетото в дисертационния труд

изследване са достатъчно аргументирано и убедително доказани.

„Видимо, резултатите от това изследване имат адресати и бенефициенти в три области:

В теорията на фотографията и психологията на изкуството, като това са съответно изследователи – теоретици на изкуствата, фотографи и психолози; изкуствоведи; културолози; и други.

В образованието – преподаватели и студенти по специалностите на визуалните изкуства, фотографията и психологията на изкуството, както и изкуствоведи;

В практиката – рекламни компании, фотографски студия и практикуващи художници, фотографи, психолози и изкуствоведи.

VI. Основни приноси на дисертационния труд.

1. Селектирана, анализирана и систематизирана е литература в психологията на изкуството и теорията на фотографията, което ще послужи за бъдещи проучвания в очертаването на дисциплинарно поле на психология на фотографията.

2. Проследени и анализирани са употреби на фотографията отворили перспективи в развитието на психологията.

3. Систематизирани и интерпретирани са методи и техники във фотографската терапия и са набелязани

ключови концепции, които дават насока за разработване на нови методи.

4. Разгледани са теории и модели в психоаналитичната и когнитивна перспектива, които са приложени към фотографията.

5. Понятието за въображение е разгледано като терминологично ядро събиращо мрежа от взаимовръзки в теорията на фотографията и психологията на изкуството.

6. Предложен е психологически модел към историята на безкамерната фотография. От авторска позиция е проследен процес на регресия на медията в употребата на светлината като изразно средство.

Систематични изследвания върху психология на фотографията и понятието за „въображение“, от подобна гледна точка не са правени до сега в рамките на Българската академична и университетска общност и са рядкост и изключение дори в чуждестранната академична среда. В представянето на интердисциплинарен поглед върху избраната проблематика се състои един от основните, важни моменти, които настоящата работа успява отлично да осветли.

В този смисъл научното дейност на кандидата се базира, както констатирахме по горе, върху един синкретичен подход към проблематиката, като съчетава според мен изкуствоведски, културологични, фотографски, психоложки и др. гледни точки и методи.

Работата по темата показва, че подхода и научноизследователският метод са основателни и

спомагат за решаването и постигането на целите и задачите, които си поставя представения за рецензиране труд.

Заклучение:

Дисертационният труд се състои от увод, изложение (две глави), заключение, приложение, библиография. Общият обем от 215 страници включва 195 страници основен текст, който съдържа увод, изложение в 2 части със съответните глави и подразделители, заключение и изводи, 8 страници библиография и 7 страници приложение (фотографски материал). Библиографията обхваща 194 цитирани източника (32 на кирилица и 162 на латиница) и електронни издания. Оценявам научните качества и приноси на дисертацията, изследователска и творческа работа на Лиляна Караджова, нейната обществена, социална, научна значимост, личния принос на автора и практическата полезност и актуалност на изследваните проблеми. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат съгласието си за присъждането на научна степен „Доктор“ на Лиляна Караджова.

13.03.2016 г.
Гр. София

Становище
(доц. д-р Борис Сергинов)